

Foto albumi: integracijska perspektiva studentske i roditeljske kohorte

Antolović, Antonija

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:060220>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-01**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

Sveučilište u Zadru

Odjel za informacijske znanosti
Preddiplomski sveučilišni studiji Informatičkih znanosti

Antonija Antolović

**Foto albumi: integracijska perspektiva studentske i
roditeljske kohorte**

Završni rad

Zadar, 2021.

Sveučilište u Zadru

Odjel za informacijske znanosti
Preddiplomski sveučilišni studiji Informacijskih znanosti

**Foto albumi: integracijska perspektiva studentske i roditeljske
kohorte**

Završni rad

Student/ica:

Antonija Antolović

Mentor/ica:

dr. sc. Josip Ćirić

Zadar, 2021.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, Antonija Antolović, ovime izjavljujem da je moj završni rad pod naslovom Foto albumi: integracijska perspektiva studentske i roditeljske kohorte rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

izaberite, izaberite

Sadržaj

Sažetak	1
Uvod	2
Pregled prethodnih istraživanja:	3
Utjecaj društvenih mreža na mlade	3
Kratak pregled doživljaja foto albuma u akademskom društvu	4
Svojstva analogne i digitalne fotografije	5
Digitalni fotoaparati i po čemu se razlikuju od analognih	5
Glavne značajke i oblici analogne fotografije	6
Utjecaj digitalnih uređaja i aplikacija na razvoj mladih	7
Utjecaj na izgradnju osobnog identiteta	8
Utjecaj na izgradnju intimnih odnosa	9
Utjecaj na kreativne vještine	10
Utjecaj na sposobnost osamostaljivanja	11
Važnosti i uloge foto albuma u ljudskome životu	12
Istraživanje	16
Svrha i cilj istraživanja	16
Istraživačka pitanja	16
Metodologija	16
Uzorak	16
Anketa	17
Analiza ankete i rezultata istraživanja	17
1. čestica pitanja od 1 – 4 i 10 - 14	18
I. dio prvih čestica	18
II. Dio prvih čestica	19
.....	21
2. čestica pitanja	23

3. čestica pitanja	25
.....	27
Zaključak istraživanja.....	28
Nedostatci istraživanja.....	29
Zaključak	30
Popis literature	31
Photo albums: Integration perspective of student and parental cohorts	32
Abstract.....	32

Sažetak

Ovaj završni rad istražuje međugeneracijske sličnosti i razlike u stvaranju, korištenju i percipiranju osobnih fotografija i foto albuma. Istraživanje ovog rada temelji se na integracijskoj perspektivi foto albuma s posebnim naglaskom na utjecaj društvenih mreža i novih tehnologija na stvaranje, korištenje i percipiranje fotografija. Svrha je ovog istraživanja otkriti utjecaj tih novih tehnologija na promjene u perspektivama i navikama stvaranja i korištenja osobnih fotografija i foto albuma dviju kohorti, u ovom slučaju kohorti studenata i njihovih roditelja, te odrediti na koje se načine one integriraju, a na koje razlikuju. Zbog toga nam je cilj istražiti sličnosti i razlike u percepciji, stvaranju i uporabi klasičnih fotografija (analognih i digitaliziranih) te digitalnih fotografija između roditeljske kohorte i kohorte studenata. Istraživanje je provedeno metodom anketiranja, a sama je anketa provedena putem online servisa Survey Monkey. Uzorak se sastoji od dviju skupina ispitanika: studenata i njihovih roditelja. Anketa je ispitanicima podijeljena putem društvenih mreža te pomoću e-mail adresara, a ispitivanje se odvijalo u istom danu, sekvencijalno u paru student-roditelj.

Ključne riječi: Fotografije, foto albumi, studenti, roditelji, generacije

Uvod

Godina je 2021. Od digitalne revolucije prošlo je više od tri desetljeća. U međuvremenu svijet je kao posljedicu digitalne revolucije prošao i kroz informacijsku revoluciju. Čovječanstvo još uvijek zbraja i analizira sve svoje reakcije na naglu evoluciju vlastite civilizacije. Ljudi se i dan danas još uvijek privikavaju na 'more' tehnologije, koja je proizašla iz te dvije tehnološke revolucije. No, iako proces tranzicije još uvijek traje, neke od novih tehnologija su s uspjehom pokorile svijet. Osim Interneta kao svojevrsnog predvodnika, među te tehnologije spadaju društvene mreže i platforme te digitalna fotografija.

Danas, utjecaj društvenih mreža, je svakim danom sve veći i obuhvatniji, a digitalna fotografija je skoro u potpunosti zamijenila onu analognu. U cijelom tom procesu, koji je tako naglo promijenio smjer i brzinu kretanja čovječanstva kao civilizacije, stvorio se jaz između generacija koji se iz minute u minutu, sa svakim novim izumom širi. Naime, prije trideset godina ljudi su današnji svijet mogli samo sanjati ili gledati kao male nagovještaje u zvjezdanim stazama. Pa čak ni onda kada su zamišljali budućnost, rijetko tko je tad zamišljao svijet u kojem je besplatna i dostupna informacija zamijenila leteće automobile i putovanja kroz svemir, kao prva kroz cilj čovjekovih postignuća u utrci tehnoloških faza.

Razdoblje u kojem trenutno živimo možemo slobodno nazvati 'informacijsko doba' ili možda prikladnije 'informacijskom fazom', kao stupnjem razvoja civilizacije. Ubrzane promjene dovele su starije generacije, navikle na analognu i mehaničku tehnologiju, do zasićenosti informacijama. To je zato što, iako je digitalna tehnologija promijenila tehnologiju koja pokreće ljudsku civilizaciju iz mehaničke u električnu, informacijska revolucija iz 2008. godine je ta koja je promijenila ljudske norme ponašanja. Naime 2008. g. kada su se prvi put društvene mreže i platforme proširile izvan granica matičnih država i u nekoliko mjeseci pokorile svijet, informacije koje su prije tog fenomena bile dostupne samo uskom krugu ljudi te često bile veoma skupe, odjednom su postale dostupne svima i svakome.

S druge strane mladi kao predstavnici 'budućnosti' te odrasli uz digitalnu tehnologiju, objeručke su prihvatili nove tehnologije i promjene, do te mjere da se pojavila ovisnost tehnologiji. To je dovelo do spomenutog jaza, između starijih i mlađih generacija, te ljude podijelilo u dvije skupine koje prema (Gardner i Davis 2013,2) možemo nazvati „digitalnim domorocima i digitalnim imigrantima“.

Navedene skupine danas se najbolje očituju u navikama i ponašanjima između roditelja i studenata, poglavito kada su u pitanju fotografije i foto albumi.

No dolaskom digitalne fotografije, zajedno s društvenim mrežama, te zahvaljujući modernim alatima za uređivanje, fotografija je dobila mogućnost 'dubinskih uređivanja' – tj. do mjere stvaranja tzv. 'deep fake-a', te postala upitna u smislu točnosti i vjerodostojnosti kada govorimo o fotografiji 21. Stoljeća. Danas, digitalna fotografija sve teže i teže zadržava mjesto među dokaznim materijalima. No još teže i doživljaj vrijednosti koju je njezina prethodnica uživala sa sada starijim generacijama, pogotovo među mlađim generacijama, kao što su studenti.

Stoga nam se otvaraju pitanja: koliko ustvari tehnologije, poput društvenih mreža i alata za uređivanje, utječu na osobne fotografije i foto albume običnih ljudi; što oni misle o izmjenama vlastitih navika i stavova prema promjenama koje su nastale u društvu kao reakcije na te tehnologije te sličnosti i razlike u doživljajima fotografija između „digitalnih domorodaca i digitalnih imigranata“ (Gardner i Davis 2013,2). Odgovore na njih možemo dobiti samo ispitivanjem osoba iz tih dviju skupina, kako bi dobili nekakav uvid u nastale promjene, kao i one u nastajanju.

Iz tog razloga odabrali smo studente kao predstavnike digitalnih domorodaca, te njihove roditelje kao predstavnike digitalnih imigranata. Na taj način smo usporedili navike i stavovi ove dvije skupine kako bi dobili uvid u njihova razmišljanja o relevantnoj temi. Budući da ovakva istraživanja nisu prethodno bila zastupljena u literaturi, nadamo se da će ovaj rad u budućnosti nekome poslužiti u istraživanju o fotografijama i foto albumima.

Pregled prethodnih istraživanja:

Utjecaj društvenih mreža na mlade

U današnjem svijetu, gdje god pođemo vidjet ćemo ljude kako gledaju u ekran. Bilo da je riječ o računalu, televiziji, mobitelu, smartphoneu, tabletu ili sl., svi smo zaokupljeni s njima. Iznimka su tu, starije generacije, koje ne pokazuju interes za ekrane (osim onog televizijskog) u istom omjeru kao mladi. No sve se to mijenja kad na scenu stupe društvene mreže.

Facebook, Twitter, Instagram, i ostale društvene mreže i platforme su iz malih kampusnih i sveučilišnih mreža za razmjenu materijala, prerasle u svjetske organizacije iz Silikonske doline. Na taj način sve češće zamjenjujući razgovor i razmjenu informacija licem u lice.

Prema (Gardner i Davis 2013,2) mladež današnjice, kao što su studenti „spadaju među digitalne domoroce, te se većina njihovog društvenog života odvija na društvenim mrežama i platformama.“ Na društvenim mrežama grade profile i identitete koji često nisu u skladu sa njihovim stvarnim životom, pa se opet vraćamo na pitanje vjerodostojnosti. Mnogi od njih to vrijeme na društvenim mrežama provode dijeleći i objavljujući obavijesti i osobne fotografije iz svakodnevnog života. No to ima i negativan utjecaj na njih, jer utječe na zdravo stvaranje njihovih identiteta. Zato što ih najviše koriste u adolescentskoj dobi - kada se emocionalno i fizički razvijaju, stvarajući tako virtualne identitete, koji su zbog potrebe – nastale i stvarane od strane društvenih mreža, za konstantnim potvrđivanjem od strane drugih, lažni, te ne odgovaraju identitetu osobe u stvarnome svijetu. Također prema (Gardner i Davis 2013,3) društvene mreže također utječu i na „njihovu izgradnju intimnih odnosa s drugim osobama te kreativnih i imaginarnih vještina“ ali i na sposobnost osamostaljivanja.

Kratak pregled doživljaja foto albuma u akademskom društvu

Kada je riječ o foto albumima, naići ćete na veoma mali broj istraživanja. „Razlog tome je što mnogi znanstvenici i istraživači do nedavno nisu smatrali foto albume dovoljno interesantnima za opsežnija istraživanja ili bavljenja njima“ (Sandbye,2014) . Naime osobni foto albumi i fotografije su tek odnedavno postali objektima istraživanja u svijetu što potvrđuje i članak „Looking at the family photo album: a resumed theoretical discussion of why and how“ koji naglašava „važnost i potrebu za više istraživanja na temu fizičkih obiteljskih fotografija, ne samo zbog prolaska njihovog razdoblja, nego i radi ostvarivanja boljeg razumijevanja u vrijeme globalizacije“ (Sandbye 2014).

No i ta se činjenica mijenja, jer kako vrijeme odmiče, a foto albumi se sve više zamjenjuju digitalno arhiviranim verzijama, javlja se potreba za definiranjem značenja foto albuma te njihove uloge u društvu. Stoga se znanstvenici i profesori sa mnogih sveučilišta počinju zainteresirati za foto albume, poglavito obiteljske. Iako su to većinom znanstvenici i profesori iz smjerova poput povijesti umjetnosti; fotografije; antropologije i sl., ta istraživanja i radovi pomažu u izražavanju doživljaja, akademske zajednice prema osobnim i obiteljskim foto albumima, te definiranju njihovog značenja s akademske i znanstvene perspektive.

Ono što trenutno najviše zanima akademsku zajednicu, jest definiranje značenja obiteljskih foto albuma. Prema Zussmanu, „obiteljski foto album je atipičan primjer subjektivnih autobiografskih prilika koje, za razliku od drugih autobiografskih prilika, ne sadrže formalne,

organizacijske i profesionalne kontrole, te dopuštaju propuste, pritom govoreći više jezikom ljudskih odnosa, nego individualizma“ (Zussman 2006, 34). Također od stranih autora imamo rad Jamesa i Lobato (2004) u kojem istražujući foto albume ukrajinskih i poljskih manjina u Argentini proučavaju ulogu foto albuma u imigrantskim zajednicama.

S druge strane, na domaćoj 'sceni' u Hrvatskoj, imamo znanstvenike poput Melanije Belaj koja u svom članku opisuje istraživanje o „osnovnim karakteristikama i vrijednostima klasičnog obiteljskog foto albuma“ (Belaj, 2009).

Svojstva analogne i digitalne fotografije

Digitalni fotoaparati i po čemu se razlikuju od analognih

Digitalni se od analognih fotoaparata ne razlikuju u puno stvari. No, one po kojima se razlikuju, predstavljaju dva tehnološka svijeta i rade distinkciju između dvije vrste fotoaparata. Osnovna razlika između dvije vrste fotoaparata, prema priručniku „Digitalna fotografija“ je:

Digitalni i klasični fotoaparat rade na istom načelu – oba svjetlosnu energiju rabe kao promjenu stanja fotoosjetljive tvari. Ta se promjena potom kemijskim ili električnim putem pojačava ili naglašava kako bi na posljetku postala vidljiva. Osnovna razlika je u tome što u digitalnom fotoaparatu svjetlost apsorbira fotoosjetljivi senzor, dok kod klasičnog fotoaparata svjetlost pada na fotoosjetljivi sloj filma. (Tom Ang, 2007, 16)

Također, druga glavna razlika je u tome što analogni fotoaparati se koriste spomenutim filmovima, koji se u procesu izrade, kemijski obrađuju u zatamnjenim komorama. S druge strane digitalni fotoaparati umjesto filma koriste memorijske kartice na koje se pohranjuje određena količina fotografija. Kada se memorijska kartica napuni, korisnik onda može kupiti novu memorijsku karticu ili fotografije na njoj pohranjene, prebaciti na računalo te time osloboditi prostor na memorijskoj kartici za nove fotografije.

Danas gdje god se okrenemo naići ćemo na digitalnu fotografiju. Većina moderne digitalne tehnologije danas sadrži fotoaparat ili kameru. U svojoj knjizi „Cjeloviti priručnik za digitalnu fotografiju“ Ang (2006,10) tvrdi da se „tipični gradski stanovnici susreću s preko 2500 fotografija dnevno“. Danas možemo očekivati kako je taj broj višestruko veći od navedenog, s obzirom na to da u vrijeme izdavanja ove knjige, društvene mreže i platforme nisu bile dio jednadžbe. Prema navedenoj knjizi:

„Digitalna fotografija je, kao i svi ostali digitalni podatci, dugačak niz jedinica i nula koji se razlikuje od drugih digitalnih podataka kao što je tekst po tome što se taj niz jedinica i nula prikazuje u pikselima. Pikseli se, prikazuju u vrijednosnim bojama kao što su crvena, zelena i plava. Sama fotografija se sastoji od rasporeda piksela i zapisa boje svakog pojedinog piksela“ (Ang 2006).

Stoga prema toj istoj knjizi Ang (2006) digitalne fotografije zapravo možemo nazvati „zemljovidom od tisuća ili milijuna kvadratića svaki u svojoj boji“ (Ang 2006, 12)

Glavne značajke digitalnih fotografija bi stoga upravo bile podloga na kojoj se pohranjuju, oblik zapisa u kojem se zapisuju te procesi izrade. Što se tiče samih oblika digitalnih fotografija, možemo ih podijeliti prema:

- formatu digitalnog zapisivanja - gdje mogu biti rasterske ili vektorske;
- mediju prikazivanja - mobitel, tablet, računalo;
- profesionalne ili amaterske;
- filtrirane ili ne filtrirane,
- formatu, svjetlini itd.

Danas se digitalne fotografije pojavljuju u raznim oblicima, pogotovo od pojave društvenih mreža. Značajke digitalnih fotografija otvaraju brojne mogućnosti korisnicima i olakšavaju sam proces obrade i pohrane fotografija. No, unatoč tome, sve te mogućnosti, iako možda, dobre u otvaranju mogućnosti ljudima, također imaju negativan učinak. Poput primjerice, stvarajući ljudima zasićenost s previše mogućnosti pri oblikovanju fotografija, od kojih većina mogućnosti više služe profesionalnim fotografima i osobama koje se zanimaju i bave fotografijom od ljudi koji su manje upućeni ili zainteresirani za fotografiju u sličnom smislu.

Glavne značajke i oblici analogne fotografije

Na suprotnoj strani fotografskog spektra od digitalne fotografije imamo analognu ili klasičnu fotografiju. Ona za razliku od digitalne, nastaje pomoću aparata s filmom.

Prema knjizi 'Fotografski vodič':

„Riječ fotografija dolazi iz grčkog jezika te njezin izravan prijevod znači »crtanje svjetlom«, te kada je riječ o klasičnoj fotografiji tada doista 'crtamo svjetlom' tako što svijetlost prolaskom kroz objektiv, fotoaparata s filmom, djeluje na fotoosjetljiva zrnca

na filmu. Taj se film zatim izlaže djelovanju kemikalija i nastaje negativ, odnosno pozitiv, kada je riječ o dijapozitivima. Nakon toga se negativ projicira na list fotoosjetljivog papira, čime dobivamo klasičnu fotografiju.“ (Burian i Caputo 2003,8)

Kada je riječ o glavnim značajkama analogne fotografije tu možemo navesti mehaničku izradu te kemijsku obradu. Mehanička izrada se odnosi na mehaničke fotoaparate poput fotoaparata na film koji služe kao sredstvo izrade, dok kemijska obrada označava glavnu distinkciju između klasične i digitalne fotografije u tehnološkom smislu.

Oblici po kojima možemo naći analognu fotografiju su podijeljeni prema: vrsti filma; formatu, žanru, profesionalnosti, itd. No oni koji se najčešće koriste su:

- prema vrsti filma (negativ ili pozitiv),
- je li fotografija izrađena i/ili namijenjena profesionalcima ili amaterima,

te kojem žanru pripadaju, kao što su primjerice formalne, obiteljske ili umjetničke.

Utjecaj digitalnih uređaja i aplikacija na razvoj mladih

Od računala i mobitela, preko digitalnih fotografija i društvenih platformi do digitalnih uređaja i mobilnih aplikacija. Danas, kada pomislimo na izgled 'daleke budućnosti' koje smo zamišljali u drugoj polovici 20. stoljeća, zaključili bi smo da taj zamišljeni izgled više i nije tako daleko. Razlog tome je upravo digitalizacija čovjekovog svijeta. No to ima i svoju drugu stranu. Poglavitito kad su u pitanju mladi.

To potvrđuje teza prema kojoj „Digitalni svijet, poglavito društvene mreže i aplikacije, utječu na sposobnosti današnje mladeži na stvaranje i izgradnju vlastitih identiteta, intimnih odnosa s drugima te kreativne vještine“ (Gardner i Davis 2013).

Razlog tomu je činjenica da mladima danas, kao predstavnicima digitalnih domorodaca, društvene mreže i aplikacije predstavljaju mjesta gdje se odvija veći dio njihovog društvenog života. zauzimajući pritom ulogu koju su nekad imali gradski trgovi kao mjesta okupljanja i oratorija.

Samim time utječu na ponašanja i stavove kod mladih. Ovdje veliku ulogu imaju digitalne osobne fotografije i foto albumi, jer upravo pomoću digitalnih fotografija, koje objavljuju na društvenim mrežama i platformama, koje mladi ljudi koriste za izgradnju svojih online

identiteta i povezivanje s drugima. To također utječe i na njihove kreativne vještine ali i na osamostaljivanje.

Utjecaj na izgradnju osobnog identiteta

U svojoj knjizi 'The App Generation', Gardner i Davis mobilne aplikacije uspoređuju s otiskom prsta. Aplikacije koje osoba koristi u svakodnevnom životu, otkriva ponešto o njenom načinu života. Prema njima, „Aplikacije zamjenjuju jedinstvene uzorke epidermalnih grebena, s kombinacijama interesa, hobija i društvenih veza, kao načine identifikacije. Sam raspored ili postojanje aplikacija na mobitelu govori o svom korisniku“ (Gardner i Davis 2013,60).

No aplikacije koje povezuju korisnika s društvenim mrežama poput Facebooka, Twittera i dr. još više govore o svojim korisnicima, no one nam ne otkrivaju previše o osobi jer prikazuju samo dijelove i aspekte korisnikova života. Naime, unatoč tome što su rasponi i granice samo izražavanja u online okruženju veliki, to ne mijenja činjenicu da su veoma restriktivni. Jedan od glavnih problema današnjice kod društvenih mreža i platformi je u tome što ljudi teže pripadnosti grupi, kako i u društvu, pa tako i na društvenim mrežama, koje često znaju dovesti mnoge da se izgube tj. 'pojede' nas glas mase.

To dovodi do manjka samopouzdanja budući da svoje stavove konstantno zasnivamo na onim tuđim, što otvara pitanje gdje smo tu uopće mi. Takvim ponašanjem ljudi si stvaraju nerealne komplekse i nesigurnost u vlastite stavove i mišljenja koje konstantno preispituju. Također, zbog umreženosti i povezanosti, na društvenim mrežama i platformama ljudi se često stapaju sa istomišljenicima, što dovodi do netolerancije, i govora mržnje usmjerene prema drugačijima. Zato što na njima znaju izbjegavati kontakt s osobama koje se razlikuju od njih u nečemu.

No ono što je trenutno postalo gore od svega toga je to što same društvene mreže su postale politički alati za cenzuru, napad, i diskriminaciju protiv političkih neistomišljenika i ljudi koji se bore za istinu diljem svijeta.

Danas većina mladih ljudi, svoja mišljenja i stavove adaptira od drugih i to najčešće bez provjere i preispitivanja valjanosti izvornika. To dovodi do nemogućnosti razvoja vlastitih autentičnih stavova i navika zbog toga što većina mladih, društvene aplikacije počinje koristiti u sve ranijoj dobi i do vremena kada postanu adolescenti. Stoga kada fizički odrastu oni su u mnogo slučajeva mentalno i emocionalno nedorasli stvarnome životu.

Te vještine i sposobnosti svakim danom sve više izumiru među mladim generacijama jer razdoblje života u kojem se čovjek kao biće mentalno i emocionalno razvija danas je zaokupljeno i potrošeno na stvaranje polu lažnih i lažnih identiteta u digitalnom okruženju. Razlog tome najbolje opisuje Zhao na primjeru facebook-a tako što „definira osobne facebook profile kao socijalno poželjne identitete koje pojedinci teže imati izvan mreže, ali još nisu uspjeli utjeloviti iz ovog ili onog razloga“ (Zhao 2008).

U toj izradi digitalnih identiteta veliku ulogu igraju digitalne fotografije koje u većini slučajeva služe za prikazivanje lažne idile života, pritom skrivajući sve one aspekte stvarnog života koji su nepoželjni i/ili nisu popularni među online zajednicom. Na taj način i digitalna fotografija služi kao alat kojim se vrednuje osoba te za konstantnu usporedbu s drugima.

Utjecaj na izgradnju intimnih odnosa

Osim na izgradnju osobnih identiteta, digitalne aplikacije također utječu i na razvoj intimnih odnosa među mladima. Taj problem, također, proizlazi iz stvaranja lažnih identiteta u online okruženju. Naime, iako nam s jedne strane, društvene aplikacije omogućuju povezanost s drugima bez obzira gdje se nalazili, te povezujući nas s ljudima koji dijele naše interese, s druge strane nas kao što smo rekli zatvaraju u balone s istomišljenicima. S kojima, u većini slučajeva, kada su intimne veze i mladi u pitanju, stvaramo veze koje se odvijaju na daljinu, mnogo puta istodobno te su površne jer ne sadrže dubinu i razumijevanje.

Njih primjerice najbolje opisuju Gardner i Davis (2013,93) u svom navodu, „U konačnici, smatramo da kvaliteta naših odnosa u ovom razdoblju aplikacija ovisi o tome hoćemo li koristiti aplikacije kako bismo zaobišli nelagodu u vezi s drugima ili kao ponekad rizični ulazi u kovanje trajnih, smislenih interakcija.“ To je zato što mnogi od njih ne posjeduju socijalne vještine i sposobnosti, te poglavito toleranciju koji su potrebni u ostvarivanju intimnih veza koje mogu potrajati duže od tri mjeseca tj. dovoljno su utemeljene i snažne da se ne raspadnu pri prvim izazovima i preprekama. Stoga intimne veze koje mladi stvaraju u današnjem svijetu digitalnih aplikacija, možemo podijeliti (promatrati) prema rizičnosti otkrivanja emocija.

U današnjem svijetu, mlade generacije koje pripadaju digitalnim domorocima, te koje su odrasle u digitalnom okruženju, naučene su na automatsko zadovoljavanje potreba i navika. Sve im mora biti dostupno odmah, gdje god se nalazili. Prema njima to je njihovo pravo.

Najbolji primjer tome vidimo u njihovom odnosu prema osobnim digitalnim fotografijama koje objavljujući na društvenim mrežama, koriste za stvaranje identiteta koji prikazuju priželjkivan život, zbog čega druga osoba dobiva nerealne informacije.

Utjecaj na kreativne vještine

Kada govorimo o utjecaju digitalnih i društvenih aplikacija na kreativne vještine mladih, govorimo ponajviše o njihovoj mogućnosti maštanja i kreativnog stvaranja na temelju te mašte. Naime, u svome radu, Gardner i Davis navode kako „proučavatelji kreativnosti često govore o 'Big C' i 'little c' ('Velika' i 'mala') kreativnost.“ Opisujući tako „'veliku' kreativnost kao originalnu, prijelomnu te koja trajno izmjenjuje domenu u kojoj je nastala, dok 'malu' kreativnost opisuju kao bitnu u svakodnevnom rješavanju problema i prilagođavanju promjenama“ (Gardner i Davis 2013,153). No, Gardner i Davis, također prema svome istraživanju, navode kako „digitalni mediji stvaraju i dopuštaju većem broju ljudi da se uključe u stvaranje 'srednje c' kreativnosti koja je zanimljivija i impresivnija od 'male c' ali zahvaljujući ugrađenom softveru ograničenja i prepreka prema dubljem angažmanu, definitivno manje revolucionarna od 'Velike C' kreativnosti“ (Gardner i Davis 2013,153).

U pojašnjenju, oni zapravo žele reći, kako danas digitalni mediji s jedne strane su približili revolucionarnu 'Veliku' kreativnost običnim ljudima tako što su sa svojom brzinom i oblicima stvorili 'srednju' kreativnost bez prepreka kao što su dostupnost, novac i prihvaćenost. S druge strane, digitalni mediji su, svojim utjecajem na mlade, smanjili broj ljudi koji doseže i ostvaruje 'Veliku' kreativnost tako što otežavaju razvoj kreativnih vještina poput originalnosti i eksperimentacije u mladima.

Jedan od glavnih razloga tome su mladi koji sve više i više izbjegavaju rizik u svim sferama i oblicima svojih života. Bilo da je riječ o školi, poslu, hobijima ili obitelji te vezama s ljudima koji ih okružuju, mladi danas na sve moguće načine izbjegavaju rizik i to poglavito kada su emocije u pitanju. Prema radu Gardner i Davis (2013, 139) „sve se više profesora, predavača, učitelja pa čak i kamp trenera žali na činjenicu da većina njihovih učenika i studenata danas više izvode i kopiraju tuđa djela i ideje, te da rijetko tko od njih uzima rizik i iznosi svoje originalne ideje i/ili eksperimentira s njima.“

To najbolje opisuje primjer iz knjige Gardnera i Davis (2013,140) o direktorima teatra koji govore o tome kako su „današnji studenti teatra i produkcije previše konzervativni u smislu

originalnosti“. Jedan od njih ističe „kako su mu prije dvadeset i sedam godina njegovi student isproducirali „edgy “(napeta) verziju Alice u zemlji čudesa sa nadrealistički set i neobično osvjetljenje, dok mu danas studenti dolaze s istom predstavom i istim tekstovima i scenarijima, te iako su im predstave „slatke“,glumci unatoč nadarenosti ne razaznaju dublja suptilnija u ovom slučaju politička značenja djela koje izvode“ (Gardner i Davis 2013,140).

No, također, treba navesti da se utjecaj digitalnih aplikacija i medija na kreativnost razlikuje po ljudskim sferama života tj. različito utječu na kreativnost u primjerice tehničkim i prirodoslovnim znanostima od kreativnosti u umjetnosti. To vrijedi i u užem smislu kao što su primjerice u vizualnoj umjetnosti poput fotografije i/ili auditornoj umjetnosti skladanja i/ili pisanja pjesama. Na primjeru fotografije to najbolje vidimo u masovnoj izradi fotografija među mladima na dnevnoj bazi od koji rijetko koja u sebi nosi neku originalnost jer kada bi usporedili većinu njih primijetili bi da iako prikazuju različitu osobu, ideje na kojima se fotografije mladih temelje su iste – hrana, provod, zabava, događanje..., i tako u nedogled.

Utjecaj na sposobnost osamostaljivanja

No osim izgradnje identiteta, intimnih veza i kreativnosti, digitalne aplikacije i mediji utječu na još jednu veoma važnu sposobnost kod ljudi. To je sposobnost osamostaljivanja, te ona proizlazi iz tri prethodno navedene vještine tj. da bi se osoba osamostalila, mora imati:

- izgrađen svoj identitet,
- biti sposobna izgrađivati kvalitetne intimne veze s drugim ljudima, i
- biti kreativna kako bi preživjela i bila distinktivna u svojoj zajednici.

Stoga možemo reći da preko svog utjecaja, na spomenute tri vještine, digitalne aplikacije i mediji potihom utječu na osamostaljivanje mladih.

Primjer tome daju Gardner i Davis (2013,29-30) koji u svom radu opisuju „ritual na koji su naišli u jednom ljetnom kampu za mlade tijekom svog istraživanja.“ Naime, navedeni ritual započinje sa stavljanjem smartphone-a svih sudionika u kampu postrani, koji se vraćaju tek na kraju vremena provedenog u kampu, prije povratka kućama. No ono što su Gardner i Davis primijetili je to da „neki roditelji polaznika bez znanja djelatnika kampa sakriju drugi smartphone u prtljazi polaznika kampa, kako bi roditelji i njihova djeca i dalje ostala u kontaktu“ (Gardner i Davis 2013, 29-30).

To se najbolje očituje u čovjekovom ponašanju prema digitalnom mediju kao što su pametni mobiteli, svaka osoba ima dvije mogućnosti: mogućnost nekorištenja mobitela i mogućnost

korištenja. Danas je postao problem širenje ovisnost o pametnim mobitelima, poglavice kod mladih, što roditelji potiču i podržavaju.

Tim i sličnim ponašanjima roditelja, te danas još većim utjecajima digitalnih aplikacija i medija na navedene tri vještine, u mladih dovodi do nemogućnosti mladih da napuste domove svoji roditelja i riskiraju tako što se osamostale. Danas sve veći broj njih ulazi u tridesete godine svog života, a još uvijek živi sa svojim roditeljima, poglavito u razvijenim zemljama poput SAD –a i UK. Takav način života mladih utječe i na ono što proizlazi iz njega.

Primjerice fotografije takvih osoba češće će služiti za prikazivanje lažnog idiličnog života na digitalnih aplikacija i medija, kojim takve osobe teže ali ne mogu doseći zbog neposjedovanja navedenih vještina za život u stvarnome svijetu.

Važnosti i uloge foto albuma u ljudskome životu

Kada bi upitali ljude oko sebe: koju ulogu foto albumi imaju u ljudskome životu, te zašto su foto albumi važni?; svi bi oni odgovorili različito te imali različita mišljenja. No kroz njih bi se provlačila jedna nedefinirana ideja koja sadrži nekoliko pojmova, a to su prisjećanje, povijest, ljudski odnosi te vrijeme. Naime, kada pomislimo na riječ foto album, prvo na što nas asocira su obiteljski foto albumi kojih se sjećamo kako ih naši roditelji i/ili bake i djedovi prelistavaju, možda pokazujući ih nekome, dijeleći obiteljsku povijest prisjećajući se tako događanja, ljudi i razdoblja prikazanih i zabilježenih na fotografijama koje gledaju ali i događanja, ljudi i razdoblja koji se događaju izvan samih fotografija, a opet povezanih s njima u kontekstu ljudske memorije.

Ti pojmovi, se također provlače i kroz pokušaje raznih znanosti da definiraju odgovore na pitanje što su to foto albume, pa tako i na pitanja važnosti i uloga koje foto albumi imaju u ljudskome životu. No naravno njihova proučavanja se prvenstveno vrše na obiteljskim foto albumima. Pa tako imamo profesora Roberta Zussmana koji, istražujući i opisujući fotografije iz obiteljskih foto albume svoje majke, pritom ispitujući nju i nekolicinu joj kolegica iz umirovljeničkog doma o razlogu korištenja foto albuma, nastoji definirati odgovor na pitanje 'što su to foto albumi?'. Na kraju svog istraživanja zaključuje i opisuje obiteljske foto albume kao „atipične primjere subjektivnih autobiografskih prilika“ (Zussman 2006, 34).

No na temelju tog istraživanja možemo zaključiti da foto albumi, u užem, individualnom smislu, ima ulogu svojevrsnog memorijskog podsjetnika u ljudi, poglavito u starijoj dobi. Naime, pomoću foto albuma osoba se podsjeća događaja koji su prikazani na fotografijama,

ali na temelju tih podsjetnika se sjeća i svega onoga što nije prikazano na fotografijama poput primjerice emocionalni faza i/ili razdoblja kroz koje ljudi na fotografijama prolaze te povezanih događaja i ljudi koji nisu uhvaćeni ili prikazani na fotografijama, ali su povezani s onima koji jesu.

Primjerice, osoba prikazana na fotografiji proslave nečijeg vjenčanja može na slici izgledati kao da se zabavlja, ali ta fotografija ne pokazuje da ta ista osoba prolazi kroz rastavu braka, bolest u obitelji ili pak da negdje izvan kadra se nalaze budući prijatelji, ljubavi ili supružnici. No, iako te kontekste nije moguće uhvatiti fotografijom, ono što jest uvijekovječeno fotografijom služi vlasniku koji pregledava svoje foto albume, kao podsjetnik na sve trenutke, nijanse i kontekste koje je proživjela ili proživjeo, a strancu kao početna informacija na temelju koje kasnije traži kontekst.

Također James i Lobato (2004) kroz svoj rad opisuju ulogu i važnost fotoalbuma u širem, povijesnom smislu. Rad se temelji na istraživanju života ukrajinske dijasporu u argentinskom gradu Berisso. U njemu oni istražuju povijest te zajednice kroz obiteljske fotografije, oralne narative i formacije identiteta pojedinih članova te zajednice. No ono što primjećuju jest značaj koje obiteljske fotografije i foto albumi pojedinca imaju za zajednicu u kojoj živi. Naime pregledavajući foto album ispitanika primjećuju primjerice „gladi, koje je zajednica prolazila za vrijeme Sovjetskog saveza u Ukrajini, kroz isukana lica i face ljudi prikazanih na fotografijama pojedinaca te kroz odjeću koja visi na tijelima fotografiranih“ (James i Lobato 2004,15).

No osim uže individualne uloge u životu pojedinca, foto albumi imaju i širu ulogu kao alat i medij kojim se ispisuje povijest zajednice, te predstavljaju kultura, kulturni identiteti i načini života kako pojedinca tako i zajednice u kojoj živi. Naime, osoba koja opisuje fotografije i daje narativ događaja prikazanih na njima, ne opisuje samo događaje iz života vlasnika albuma nego događaje koji imaju i značaja za zajednicu i vrijeme kojima pripada.

Na temelju toga same fotografije govore o povijesti zajednici i vremena u kojem su napravljene, te iako bi mnogi znanstvenici rado debatirali o povijesnoj i narativnoj važnosti obiteljskih foto albuma i fotografija - navodeći tezu da same fotografije ne sadrže spomenuti kontekst. Treba naglasiti, kao što smo već rekli, da, iako same fotografije nisu te koje sadrže kontekst ljudi i vremena koje prikazuju, ljudski um i memorija jesu. U jednostavnijem jeziku, važnost fotografija i foto albuma u povijesnom smislu je suplementarna te služe kao podsjetnici i natuci pomoću kojih se ljudski um prisjeća konteksta i/ili daje vizualne savijete i

migove na temelju kojih čovjekov um traži i sastavlja kontekst. Taj kontekst zatim služi čovjeku da narativno opiše prikaze fotografija.

Tu tezu također potvrđuju James i Lobado koji tvrde da „iako pojedinačne fotografije mogu ostati zaglavljene u dekontekstualiziranoj dvosmislenosti, nešto se promjeni stavljajući ih u album, a to je odnos koji, uspostavljen stavljanjem fotografija u foto album, omogućuje 'čitanje priče' „(James i Lobado 2006, 21).

No, i same fotografije mogu služiti kao neka vrsta alata i medija za prikaz povijesti i vremena. Jer digitalne fotografije danas se rijetko kad slažu u albume ili pregledavaju kao njihove analogne preteče, tako što se slažu ili listaju u albumima, a opet prikazuju povijest primjerice razvoja i primjene novih tehnologija u društvu te prolaz vremena kroz prihvaćanje tih tehnologija i promjene koje one uvode u društvo. Primjerice iako uniformirane i proizvođene u masovnom broju, fotografije mladih filtrirane kroz različite filtre poput onih koji dodaju odličja i karakteristike pojedinih članova faune planeta zemlje, opet daju savjete i informacije antropolozima, psiholozima i sl. za sastavljanje narativa i opisa o povijesti ponašanja i psihologije mladih i društva današnjice za budućnost kada razdoblje koje sada proživljavamo postane dio povijesti.

Isto tako, na temelju toga zaključujemo da analogni foto albumi i fotografije, veliku ulogu i važnost imaju za sadašnjost i budućnost. Jer upravo oni, u tako masovnom broju raštrkani po cijelome svijetu te sami postajući sve više dijelom povijesti danas počinju intrigirati znanstvenike kao subjekti i teme istraživanja, te time poprimati ulogu u sadašnjosti u obliku tehnologije uz koju su današnje generacije odrasle, ali i u budućnosti kao jedan od temelja novih tehnologija. No osim toga treba naglasiti i njihovu sve veću važnost kao sredstva za povezivanje različitih ljudi i zajednica te jačanja tolerancije u sve više globaliziranom svijetu.

Pa tako Sandbye u svom radu navodi, kako je „broj istraživanja, unatoč mnogim člancima i radovima o obiteljskoj fotografiji, u odnosu na ogroman broj materijala kojeg još čeka da ga se istraži, veoma mali“ ali isto tako navodi „važnost i potrebu za još više radova koji se bave foto albumima i fotografijama smatrajući njihovu analognu verziju nestajućim fenomenom. Tvrdeći pritom da foto albumi kao takva vrsta vizualnog materijala otvara prostora za još jedno, a možda i suptilnije razumijevanje kulturnih sličnosti i razlika, što je prijeko potrebno u svijetu u kojem globalizacija ponekad cementira kulturne razlike, a ne potiče na razumijevanje“ (Sandbye 2014).

Također, Sandbye (2014) u članku nastoji objasniti kako „foto albume moramo gledati, ne kao statičke entitete, nego kao socijalne i dinamičke objekte koji obavljaju kulturni rad.“ Ova teza govori o dinamičnosti i interaktivnosti foto albuma s ljudima, te da kao i društvene mreže mogu služiti kao svojevrsan interaktivan objekt koji mijenja živo biće.

Istraživanje

Svrha i cilj istraživanja

Cilj istraživanja je istražiti sličnosti i razlike u percepciji, stvaranju i uporabi klasičnih fotografija (analognih i digitaliziranih) te digitalnih fotografija između roditeljske kohorte i kohorte studenata.

Istraživačka pitanja

1. Koliko društvene mreže i tehnologije za uređivanje fotografija utječu na stvaranje, uporabu i percepciju fotografije (analogna naspram digitalna), te da li fotografije gube na vjerodostojnosti zbog toga?
2. Koje su prednosti i mane kod izrade i korištenja digitalnih fotografija, poglavito na društvenim mrežama, a koje kod izrade i korištenja analognih fotografija?
3. Koja kohorta više koristi i izrađuje digitalne, a koja fizičke fotografije (foto albume) te doznati zašto?
4. Kako studentska kohorta percipira analogne foto albume (fotografije) i digitalne foto albume (fotografije), a kako roditeljska kohorta?

Metodologija

Istraživanje je provedeno putem ankete, koja se sastojala od dva upitnika. Pritom je prvi upitnik bio namijenjen roditeljima, dok je drugi usmjeren na studenta. Temeljem tih upitnika namjeravali smo doznati preferencije i stavove o fotografijama i fotoalbumima te utjecaju društvenih medija i tehnologija na njihove navike i stavove, kada su u pitanju fotografije i fotoalbumi.

U ovom radu pokušali smo saznati koje navike i stavove o osobnim i/ili obiteljskom fotografijama i fotoalbumima studenti i njihovi roditelji imaju zajedničke, a po kojima se razlikuju jedni od drugih.

Uzorak

Uzorak istraživanja se sastoji od dvije skupine ispitanika: studenata i njihovih roditelja. Ispitanici tih dviju skupina povezani su sa visokoškolskim ustanovama u gradu Zadru i Gradu Zagrebu kako bi rezultat ispitivanja uzorka svojim obuhvatom bio raznovrsniji i primjenjiviji kako na različite tipove studenata tako i na veći teritoriji RH.

Anketa

Anketa je sadržavala 19 pitanja, koja su bila podijeljena u dva upitnika. Prvi upitnik je bio namijenjen roditeljima te je sadržavao devet pitanja, dok je drugi upitnik bio usmjeren prema studentima te je sadržavao 10 pitanja.

I jedan i drugi upitnik su sadržavali ista ili slična pitanja zbog usporedivosti s jedne strane, te prilagodljivosti prema namijenjenoj skupini ispitanika, s druge strane. Anketa se, također, sastojala od zatvorenih i otvorenih pitanja.

Oba upitnika su bila podijeljena u tri grupe čestica. U prvom dijelu upitnika, nastojali smo odrediti preferencije i navike ispitanika tijekom izrade i korištenja njihovih osobnih fotografija i fotoalbuma. Ponajviše, koju tehnologiju preferiraju koristiti za izradu fotografija, te koje su im navike i načini korištenja fotografija. Središnji dijelovi upitnika sastoje se od tri pitanja otvorenog tipa pomoći kojih smo pokušali doći do stavova ispitanika prema analognim i digitalnim fotografijama i fotoalbuma.

Treće čestice upitnika odnosile su se na pitanja povezana s percepcijama ispitanika o važnosti fotoalbuma za njihov život i identitet te utjecaju društvenih medija i digitalizacije na njihove fotografije.

Analiza ankete i rezultata istraživanja

Ova anketa se temeljila na „istraživanju sličnosti i razlika u navikama i stavovima između studenata i njihovih roditelja“ koja se sastojalo od 19 pitanja podijeljenih u dva upitnika, od kojih je prvi bio namijenjen roditeljima, a drugi studentima. Upitnik namijenjen roditeljima je sadržavao pitanja od 1 do 9, koja su bila podijeljena u tri čestice, dok je drugi upitnik sadržavao pitanja od 10 do 19 koja su također bila podijeljena u tri čestice. Čestice pitanja namijenjene roditeljima sadržavale su jednaka ili slična pitanja česticama pitanja namijenjenim studentima.

U samoj anketi je sudjelovalo 47 parova ispitanika koji su bili povezani s visokoškolskim ustanovama u Zagrebu i Zadru, tj. ukupno 94 ispitanika. Anketu su ispitanici rješavali putem društvenih mreža i e-mail adresara od 28. lipnja do 13. kolovoza. Putem e – mail adresara, od pet zadarskih parova student – roditelj kojima je anketa poslana tim putem, anketu je riješilo svih pet parova ispitanika odnosno 100%, a od 23 zagrebačka para student – roditelj ispitanika koji su anketu dobili putem e-maila, anketu je riješilo četiri para odnosno 17,4%. To je

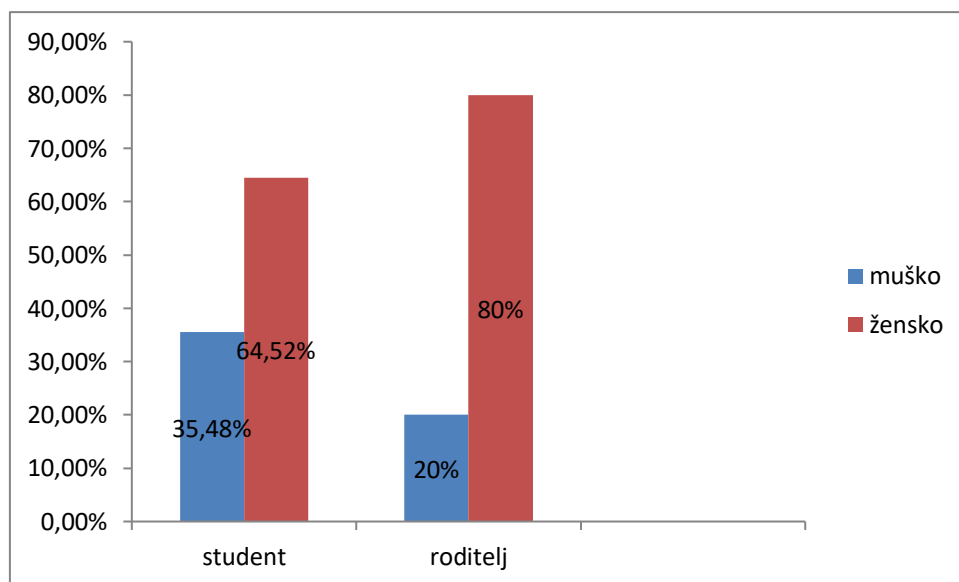
ukupno 9 parova koji su anketu riješili putem e-maila odnosno 19,2% od ukupno 47 odgovora, a ostali ispitanici su anketu riješili putem društvenih mreža, njih 81%.

1. čestica pitanja od 1 – 4 i 10 - 14

Prve čestice za obje skupine su sadržavale pitanja koja su bila zatvorenog tipa. Čestica se sastojala od dva dijela. Prvi dio je obuhvaćao pitanja 1 – 2 koja su se odnosila na spol i dob roditelja, te pitanja 10 – 12 su obuhvaćala spol, dob i vrstu studijskog smjera studenata. Drugi dio je obuhvaćao pitanja 2 – 4 i 13 – 14 koja su bila ista za roditelje i studente te su ispitivala preferencije studenata i roditelja pri „odabiru tehnologije koju koriste za izradu fotografija“, te njihove navike u načinu korištenja fotografija; foto albuma te filtre za obradu digitalnih fotografija.

I. dio prvih čestica

Pitanja 1 i 10 su se odnosila na spol ispitanika, te je pitanje 1 bilo namijenjeno roditeljima, a pitanje 10 studentima. Na pitanje br. 1 odgovorilo je 45 od 47 roditelja tj. 96%, a na pitanje br. 10 je odgovorio 31 student od njih 47 odnosno 66% ispitanika. Od 45 roditelja njih 9 - 20% su muškarci, a 36 - 80% su žene. S druge strane, od 31 studenta njih 11 – 35,48% su muško, a 20 – 64,52% žensko.

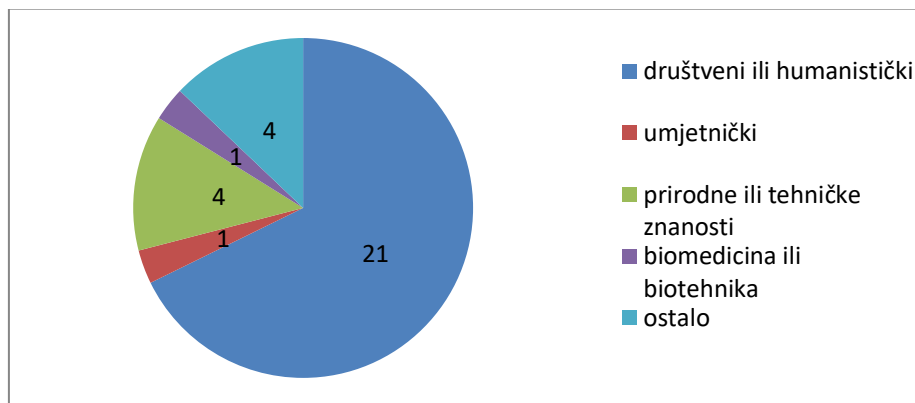

Graf 1 ispitanici po spolu

Sljedeća pitanja u oba upitnika su se odnosila na prosječnu dob ispitanika. Pitanje br. 2 odnosilo se na roditelje od kojih je ukupno ispitanika 45, te je u njemu prosječna dob 45 godina. Dok je pitanje br. 11 odgovorio 31 ispitanik, na prosječnu dob studenta koja je iznosila 24 godine. Također kao što smo već naveli, u upitniku za studente, osim spola i dobi,

nalazilo se i pitanje o studijskom smjeru. Njega je riješio 31 ispitanik te je nudilo četiri moguća odgovora:

- Društveni i humanistički
- Umjetnički
- Prirodne ili tehničke znanosti
- Biomedicina ili biotehnika te
- Ostalo.

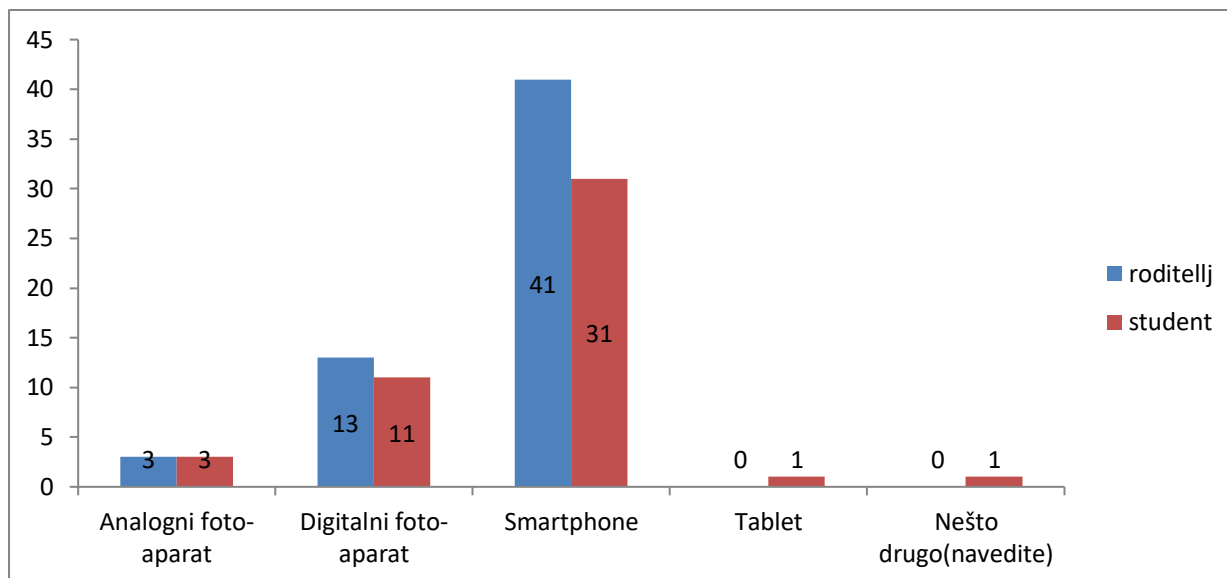
Graf 2 Studenti po smjerovima

Prema grafikonu možemo vidjeti da od 31 ispitanika, najviše nam se studenata javilo s društvenih ili humanističkih smjerova, njih 21 odnosno 67,74%. Njih slijede studenti s prirodnih ili tehničkih znanosti i studenti s ostali smjerova, obje grupe s po 4 tj. 12,90% studenata. Te za kraj smjerovi s koji nam se javio po 1 student – 3,23% , su umjetnički i biomedicina ili biotehnika.

II. Dio prvih čestica

Drugi dio prvih čestica obuhvaćao je po dva ista pitanja za obje skupine ispitanika. Prvo pitanje „Koje sve tehnologije koristite za snimanje fotografija?“ odnosilo se na preferencije roditelja i studenata pri odabiru tehnoloških aparata koje najčešće koriste za izradu fotografija te je nudilo mogućnost više odabira. Mogućnosti koje je pitanje nudilo su:

- Analogni foto-aparat,
- Digitalni foto-aparat,
- Smartphone,
- Tablet
- Nešto drugo(navedite).

Graf 3 Tehnologije korištene za izradu fotografija

Na ovo pitanje je odgovorilo 96% roditelja, te 66% studenata. Od 45 roditelja, koliko ih je i odgovorilo na ovo pitanje, najviše preferiraju koristiti smartphone njih 41 odnosno 91,11%, dok od 31 studenta, njih 100% odnosno svih 31 ispitanika najviše preferira smartphone za izradu fotografija. Osim smartphona, sljedeći najpopularniji aparat za izradu fotografija među roditeljima i studentima je digitalni foto– aparat, kojeg je odabralo 13 roditelja i 11 studenata, odnosno 28,89% roditelja i 35,48% studenata. Njih slijedi analogni foto– aparat s po tri ispitanika iz obje grupe ispitanika, odnosno 6,67% za roditelje i 9,68% za studente. Među roditeljskom kohortom 0% ispitanika je odabralo tablete i nešto drugo, dok su među studentskom kohortom te mogućnosti odabrali po jedan student za svaku, odnosno 3,23%. Za mogućnost nešto drugo student koji je odabrao tu mogućnost naveo je Photobooth (Kabina za fotografiranje).

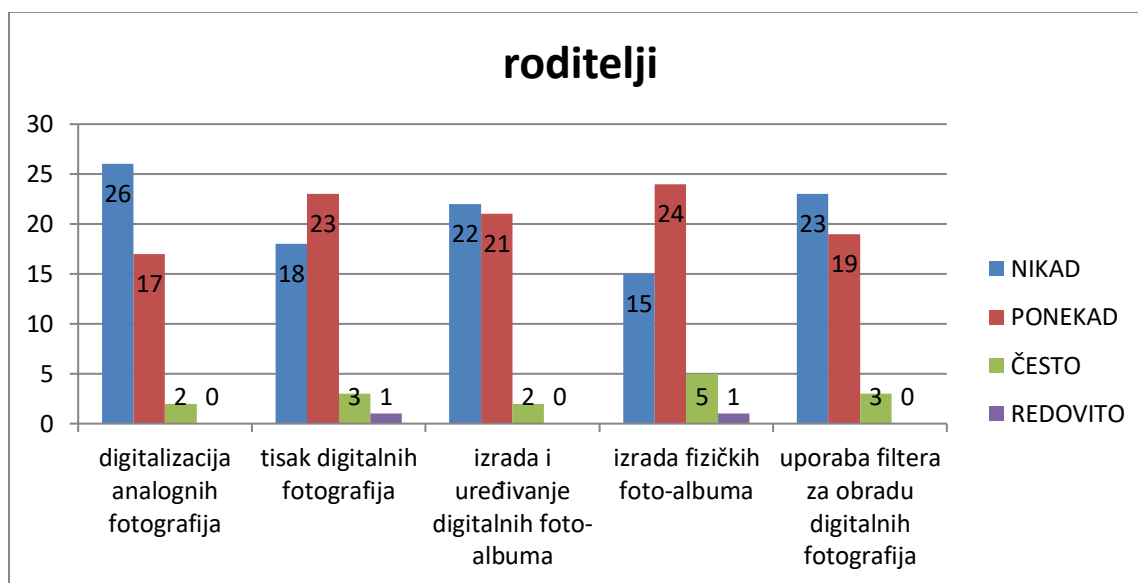
Osim tog pitanja drugi dio prvih čestica je sadržavao pitanja br. 4 i 14. Oba pitanja su također bila ista za obje skupine ispitanika. Ta pitanja su ispitivala navike roditelja i studenata pri korištenju fotografija, foto albuma i filtera za obradu digitalnih fotografija. Ona su bila postavljena tako što su mjerila koliko često rade određene aktivnosti s fotografijama, foto albumima i filterima za obradu digitalne fotografije. Raspon mjerila se sastojao od po četiri razine korištenja, a to su bile:

1. Nikad,
2. Ponekad,
3. Često
4. Redovito.

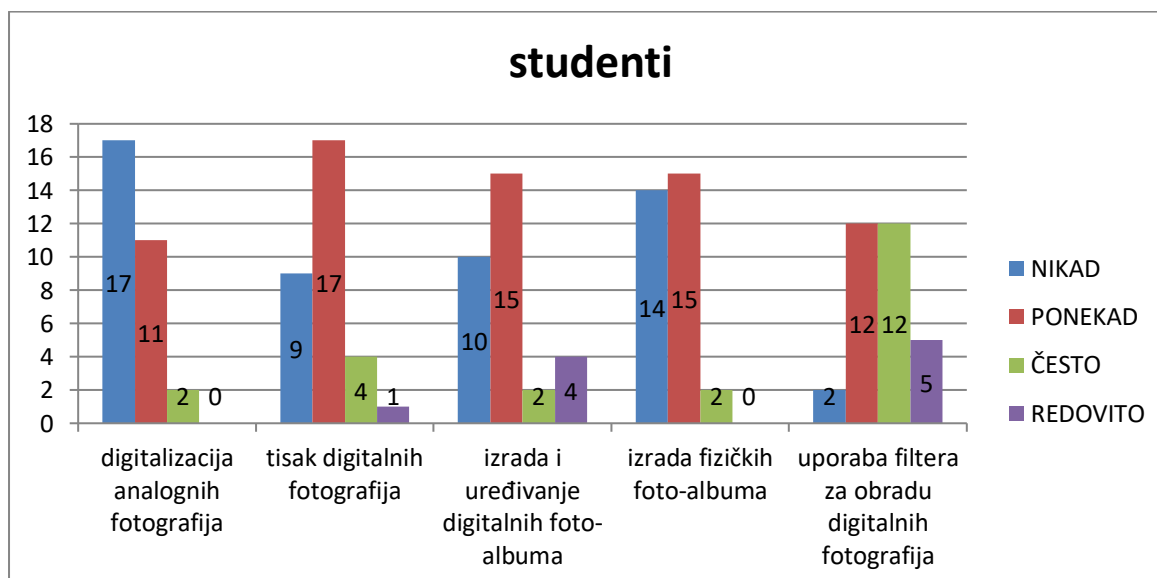
Na ovo pitanje je također odgovorilo 96% roditelja i 66% studenata. Ono se za obje grupe sastojalo od pet navedenih radnji, a one su bile:

- digitalizacija analognih fotografija,
- tisak digitalnih fotografija,
- izrada i uređivanje digitalnih foto-albuma,
- izrada fizičkih foto-albuma te
- uporaba filtera za obradu digitalnih fotografija.

Na svih pet navedenih radnji, u upitniku za roditelje odgovorilo je svih 96% ispitanika, dok u upitniku za studente, na 1. od četiri navedene radnje, odgovorilo je 30 studenata, odnosno 97%.

Graf 4

Grafovi 4 i 5 Navike roditelja i studenata pri korištenju fotografija, foto albuma i filtera za dig. fotografije

Prema grafovima, od 45 roditelja i 30 studenata, navika izvođenja radnje „digitalizacija analognih fotografija“ prikazuje se u sljedećim parametrima:

- nikad: 57.78% roditelja i 56.67% studenata,
- ponekad: 37.78% roditelja i 36.67% studenata,
- često: 4.44% roditelja i 6.67% studenata, te
- redovito: 0% roditelja i studenata.

Sljedeća radnja „tisak digitalnih fotografija“ s istim brojem roditelja te 31 studentom prikazuje se u sljedećim parametrima:

- nikad: 40% roditelja i 29,03% studenata,
- ponekad: 51,11% roditelja i 54,84% studenata,
- često: 6,67% roditelja i 12,90% studenata, te
- redovito: 2,22% roditelja i 3,23% studenata.

Zatim radnja „izrada i uređivanje digitalnih foto-albuma“ s istim brojevima roditelja i studenata kao i u prethodnoj radnji, prikazuje sljedeće parametre:

- nikad: 48,89% roditelja i 32,26% studenata,
- ponekad: 46,67% roditelja i 48,39% studenata,
- često: 4,44% roditelja i 6,45% studenata, te
- redovito: 0% roditelja i 12,90% studenata.

Četvrta radnja „izrada fizičkih foto-albuma“ s istim broje ispitanika, izvodi se u sljedećim parametrima:

- nikad: 33,33% roditelja i 45,16% studenata,
- ponekad: 53,33% roditelja i 48,39% studenata,
- često: 11,11% roditelja i 6,45% studenata, te
- redovito: 2,22% roditelja i 0% studenata.

Peta radnja, „uporaba filtera za obradu digitalnih fotografija“ isti uzorak, pokazuje sljedeće rezultate:

- nikad: 51,11% roditelja i 6,45% studenata,

- ponekad: 42,22% roditelja i 38,71% studenata,
- često: 6,67% roditelja i 38,71% studenata, te
- redovito: 0% roditelja i 16,13% studenata.

S analizom tih odgovora završavamo s prvim česticama pitanja primijenjenih na ispitanike.

2. čestica pitanja

U drugoj čestici, pitanja su bila otvorenog tipa, te su propitivala stavove roditelja i studenata o prednostima i manama izrade i korištenja digitalnih i analognih fotografija te razlike u izradi i korištenju analognih i digitalnih foto albuma. Ova čestica je obuhvaćala pitanja 5 – 7 i 15 – 17, koja su bila ista za roditelje i za studente. Pitanja su ispitivala stavove u sljedećem redoslijedu:

- 5 i 15 - digitalne fotografije,
- 6 i 16 - analogne fotografije, te
- 7 i 17 - analogni i digitalni foto albumi.

Na pitanje „*Navedite, prema vama, tri najznačajnije prednosti i tri mane u izradi i korištenju digitalnih fotografija.*“, dobili smo 29 odgovora od roditelja odnosno 61,70%, te 24 odnosno 51,06% odgovora od studenata.

Prema roditeljima najznačajnije prednosti u izradi i korištenju digitalnih fotografija, koje se najčešće navode su: brzina koju je naveo najveći broj ispitanika, a slijede ju dostupnost, distribucija i jednostavnost. U malo manjoj mjeri navode prilagodljivost, količina izrade i pohrane. A najmanje se spominju cijena i preciznost. Prema tome možemo reći da kod digitalne fotografije tri najznačajnije prednosti među roditeljskom kohortom su:

1. brzina,
2. dostupnost i
3. distribucija.

S druge strane, pod mane digitalne fotografije roditelji najviše navode; mogućnost gubitka, koju slijedi rijetkost analogne izrade i prevelika količina fotografija. Nakon njih u manjoj mjeri se spominju zlouporaba, kvalitetu, neopipljivost, nesigurnost pohrane i manipulaciju fotografija. Najmanji broj ispitanika spominje privatnost, zaboravljivost, nedostatak sentimentalne vrijednost, rijetkost pregledavanja, format te potrebu za računalnim i mobilnim uređajima. Na temelju toga, tri najznačajnije mane digitalnih fotografija, među roditeljima su:

1. mogućnost gubitka,
2. rijetkost analogne izrade i
3. prevelika količina fotografija.

Među studentskom populacijom, tri prednosti koje studenti najviše spominju su jednostavnost, distribucija i brzina. Njih slijede prilagodljivost, dostupnost i količina izrade, a najmanje se spominju kapacitet pohrane, praktičnost, cijena i popularnost. Dok za mane najviše spominju mogućnost gubitka, količinu fotografija i sigurnost. Nešto manje studenata navode i kvalitetu, sentimentalnu vrijednost i privatnost. Samo nekolicina studenata spominje: neopipljivost, zaboravljivost, manju izradu, potreban pristup tehnologiji, cijenu analogne izrade, nevjerodostojnost i gubitak vrijednosti. Na temelju toga možemo zaključiti da tri najznačajnije prednosti digitalnih fotografija prema studentima su:

1.jednostavnost, 2.distribucija i 3.brzina.

Dok su prema istoj skupini ispitanika, tri najznačajnije mane digitalnih fotografija:

1.mogućnost gubitka, 2.količinu fotografija i 3.sigurnost.

Drugo pitanje iz ove čestice, je glasilo „*Navedite, prema vama tri najznačajnije prednosti i tri mane u izradi i korištenju analognih fotografija.*“ ,te je bilo isto za roditelje i za studente. Na njega je odgovorilo 25 roditelja tj. 53,19%, te 24 odnosno 51,06% studenata. Kod ovog pitanja o analognim fotografijama, tri najznačajnije prednosti su im:

1. sentimentalna vrijednost, 2. trajnost i 3. dostupnost.

Nešto se manje spominju mogućnost prezentacije, pregledavanja, autentičnost i vrijednost.

Dok za tri najznačajnije mane navode:

1. težu pohranu, 2. duži proces izrade i 3. rizik od oštećenja.

Nešto manje od toga se spominju cijenu izrade, nemogućnost reprodukcije i nepraktičnost.

Također, kod studentske populacije, tri prednosti koje se najviše spominju su:

1. Sentimentalna vrijednost, 2. Trajnost i 3. Prezentacija.

Nešto manje od njih spominje se autentičnost, mogućnost darivanja i slaganje albuma. S druge strane tri mane koje studenti najčešće spominju su:

1. isplativost, 2. duži proces izrade i 3. težu pohranu.

Uz njih studenti u manjoj mjeri navode nepraktičnost, nemogućnost vlastite izrade te instantnog pregleda fotografija.

Treće pitanje iz ove čestice se odnosilo na stavove roditelja i studenata o analognim i digitalnim foto albumima. Ovo pitanje se u upitniku za roditelje nalazilo pod brojem 7, a za studente pod brojem 17. Na njega su odgovorila 24 roditelja i 24 studenta odnosno 51,06% od obje skupine ispitanika.

U tom pitanju, tri razlike između analognih i digitalnih foto albuma, koje roditelji najviše navode su:

1. Dostupnost,
2. Način pohrane i
3. Kvaliteta.

Nešto manje od navedenih, roditelji još spominju sentimentalnu vrijednost, praktičnost, prilagodljivost, jednostavnost, cijene, kapacitet i proces izrade te distribuciju. S druge strane, tri najviše navođene razlike između analognih i digitalnih foto albuma, od strane studenata su:

1. Način pohrane,
2. Dostupnost i
3. Prilagodljivost.

Osim navedene tri, studenti još spominju trajnost, sentimentalnu vrijednost, distribuciju, isplativost, kapacitet, potrebu tehnologije, te kvalitetu. Na temelju tih odgovora možemo zaključiti, da se kod određivanja triju najznačajnijih razlika između digitalnih i analognih foto albuma, studenti i roditelji slažu u razlikama načina pohrane i dostupnosti, ali dok je roditeljima na prvom mjestu dostupnost, a na drugom način pohrane, kod studenata je taj redoslijed obrnut. Osim obrnutog redoslijeda, stavovi im se razlikuju i kod treće razlike između analognih i digitalnih foto albuma. Naime, dok roditelji pod treću razliku najčešće navode kvalitetu, kod studenata je to prilagodljivost tj. mogućnost uređivanja.

3. čestica pitanja

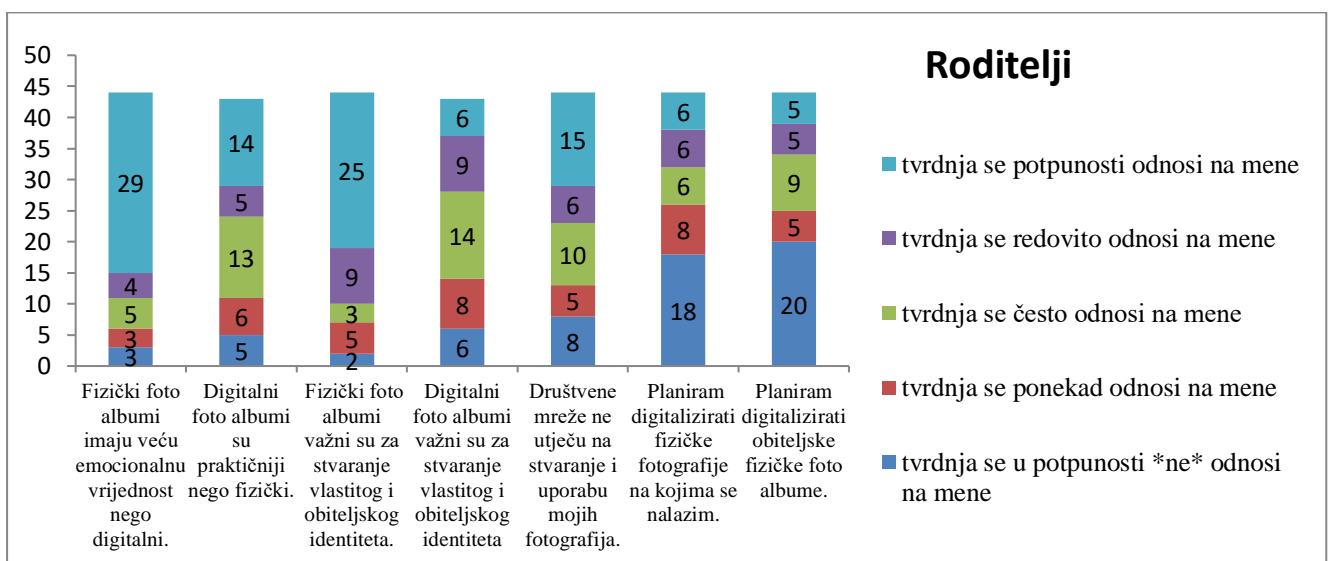
Zadnja čestica je bila ista za obje skupine, te je sadržavala po dva pitanja za obje grupe. Ona je obuhvaćala pitanja 8 – 9 i 18 – 19. Pitanja 8 i 18 su bila zatvorenog tipa, te su se odnosila na percepciju studenata i roditelja o važnosti foto albuma u njihovom životu, te utjecaju društvenih mreža na stvaranje i uporabu njihovih fotografija. Dok su pitanja 9 i 19 spadala u pitanja otvorenog tipa koja su nudila mogućnost sugestija i komentara.

Prva dva pitanja ove čestice, bila su ista u oba upitnika te su bila formirana tako što su mjerila koliko se određene tvrdnje odnose na ispitanike. Raspon mjerenja se sastojao od pet razina, koje su počinjale od najmanje do najveće, odnosno: „1 = tvrdnja se u potpunosti *ne* odnosi na mene ..., do 5 = tvrdnja se potpuno se odnosi na mene“. Tvrdnji, na temelju kojih smo mjerili percepcije ispitanika o važnosti foto albuma u njihovom životu i utjecaju društvenih

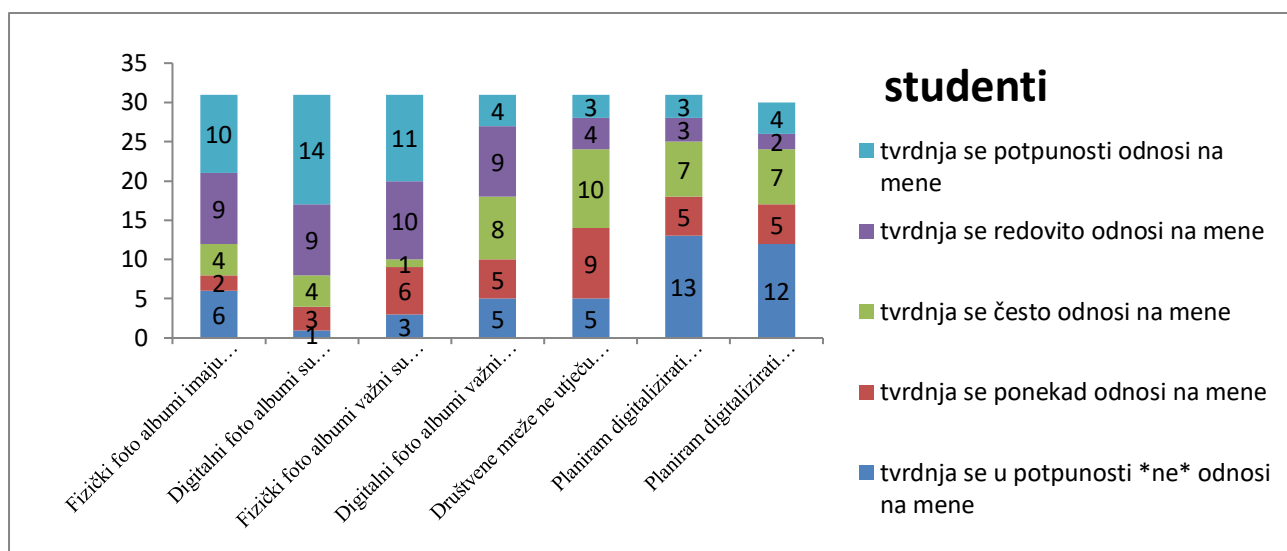
mreža na stvaranje i uporabu njihovih fotografija, je bilo sedam te su bile poredane sljedećim redoslijedom:

1. Fizički foto albumi imaju veću emocionalnu vrijednost nego digitalni.
2. Digitalni foto albumi su praktičniji nego fizički.
3. Fizički foto albumi važni su za stvaranje vlastitog i obiteljskog identiteta.
4. Digitalni foto albumi važni su za stvaranje vlastitog i obiteljskog identiteta.
5. Društvene mreže 'ne' utječu na stvaranje i uporabu mojih fotografija.
6. Planiram digitalizirati fizičke fotografije na kojima se nalazim.
7. Planiram digitalizirati obiteljske fizičke foto albume.

Na ovo pitanje nam je odgovorilo ukupno 44 roditelja tj. njih 93,61%, te 31 odnosno 65,95% studenata. Kod roditeljske populacije, na 5/7 tvrdnji nam je odgovorilo svih 93,61% ispitanika, dok nam je na tvrdnje 2 i 4 odgovorilo njih 43 odnosno 91,5%. Slično tome na 6/7 tvrdnji nam je odgovorilo svih 51,06% studenata, dok nam je na tvrdnju 7 odgovorilo 30 studenata tj. 63,83%.

Graf 6 percepcije roditelja o važnosti foto albuma u njihovom životu, te utjecaju društvenih mreža na stvaranje i uporabu njihovih fotografija.

Graf 7 percepcije studenata o važnosti foto albuma u njihovom životu, te utjecaju društvenih mreža na stvaranje i uporabu njihovih fotografija.

Prema prvoj tvrdnji, u grafovima možemo vidjeti, da analogni foto albumi imaju veću emocionalnu vrijednost kod roditeljske skupine nego kod studenata. Dok, druga tvrdnja „Digitalni foto albumi su praktičniji nego fizički.“ se podjednako odnosi na roditelje i studente. Treća tvrdnja „Fizički foto albumi važni su za stvaranje vlastitog i obiteljskog identiteta.“, u 'potpunosti' se odnosi na više roditelja, nego studenata na koje se ta tvrdnja podjednako odnosi u 'redovitom' i 'potpunom' broju. Za tvrdnju „Digitalni foto albumi važni su za stvaranje vlastitog i obiteljskog identiteta.“, roditelji u većini smatraju da se često odnosi na njih, dok su studenti podijeljenog mišljenja. Peta tvrdnja glasi „Društvene mreže 'ne' utječu na stvaranje i uporabu mojih fotografija.“, te za nju većina roditelja smatra da se u 'potpunosti' odnosi na njih, a veći broj studenata smatra da ona za njih 'često' vrijedi. Što se tiče „digitalizacije fizičkih fotografija na kojima se nalaze“ roditelji i studenti su podjednako suglasni da nisu, niti planiraju provesti navedenu radnju. Također, kod sedme tvrdnje „Planiram digitalizirati obiteljske fizičke foto albume.“, obje skupine ispitanika su većinom istog mišljenja, te do sada nisu i ne planiraju „digitalizirati obiteljske fizičke foto albume“.

Zaključak istraživanja

Na temelju istraživanja dobili smo odgovor na prvo istraživačko pitanje o 'percepcijama i navikama studenata i njihovih roditelja oko utjecaja društvenih mreža i tehnologija za obradu fotografija na stvaranje i uporabu osobnih fotografija', a odgovor na njega je sljedeći: stavovi roditelja su jasni, te oni smatraju da društvene mreže uopće ne utječu na njihovo stvaranje i uporabu osobnih fotografija, a stavovi studenata iako se slažu s tom percepcijom nisu toliko sigurni u nju. Također smo doznali da se tehnologijama za obradu fotografija više koriste studenti nego roditelji, te na taj način možemo reći da one više utječu na stvaranje i uporabu osobnih fotografija studenata, nego roditelja. No na potpitanje da li fotografije gube na vjerodostojnosti zbog toga, iz gore navedenih odgovora mogli bi izvući djelomičan odgovor koji ukazuje da, iako možda jednim dijelom osobne fotografije studenata izgube na vjerodostojnost što zbog korištenja tehnologija za obradu fotografija, ne možemo to potvrditi sa sigurnošću, te da su za to potrebna dublja ispitivanja.

Ispitanici su odgovor na drugo istraživačko pitanje dali tako što su, u pitanjima otvorenog tipa naveli mišljenja prema vlastitim stavovima. Na temelju njih smo dobili odgovor o prednostima i manama u izradi i korištenju digitalnih i analognih fotografija. Prema njemu smo doznali da iako su im izbori slični, mane i vrline koje navedu razlikuju se po broju glasova. Tako, kod digitalnih fotografija, kada je riječ o prednostima i manama, u njima se uglavnom slažu, te neke prednosti i mane cijene obje skupine, primjerice: brzina i načina distribucije za prednosti, te mogućnost gubitka i prevelike količine fotografija za mane, ali se razlikuju u tome što roditelji više cijene dostupnost, a studenti jednostavnost, te roditeljima smeta što ih rijetko izrađuju, a studentima veća nesigurnost. Taj proces se ponavlja i kod pitanja o analognim fotografijama gdje obje skupine cijene sentimentalnu vrijednost i trajnosti takvih fotografija, a razilaze u mišljenjima kod dostupnosti koju cijene roditelji i mogućnosti prezentacije koju cijene studenti kada je riječ o prednostima, te kod mana se slažu u procesu izrade i težoj pohrani, a razlikuju po isplativosti i mogućnosti oštećenja. U pitanju o foto albumima, obje skupine se također slažu u razlikama dostupnosti i načina pohrane, a razlikuju u kvaliteti koju navode roditelji i prilagodljivosti koju navode studenti.

Treće istraživačko pitanje, koje je tražilo odgovor, o navikama i preferencijama roditelja i studenata o izradi i korištenju analognih i digitalnih fotografija te foto albuma, ispitanici iz obje grupe su odgovorili da najviše preferiraju i koriste tehnologiju za izradu digitalnih fotografija, dok samo nekolicina ispitanika koristi analogne foto- aparate. Također, kod navika korištenja doznali smo da u obje skupine, ispitanici su više, iako ne puno skloniji

pretvarati digitalne fotografije u analogne, nego obrnuto – analogne u digitalne. Kada je riječ o foto albumima, roditelji su više skloniji izradi analognih foto albuma, nego digitalnih, dok studenti nisu skloni preveliko izradi i jednih i drugih, preferencije im naginju više prema izradi i uređivanju digitalnih foto albuma.

Odgovor na zadnje istraživačko pitanje ovog rada, davalo je upit o percepcijama studenata i njihovih roditelja na analogne i digitalne foto albume. Iz istraživanja smo dobili odgovor da se percepcije studenata i roditelja o analognim foto albumima razlikuju u emocionalnoj vrijednosti koja je veća u roditeljskoj kohorti, nego u studentskoj, ali slične po tome što obje kohorte podjednako smatraju da su analogni foto albumi važni za stvaranje vlastitih i obiteljskih identiteta. Isto tako, kada su u pitanju digitalni foto albumi, obje kohorte se slažu u tezi da su im digitalni foto albumi praktičniji od analognih, ali se razlikuju u stavu o važnosti digitalnih foto albuma u stvaranju vlastitih i obiteljskih foto albuma.

Nedostatci istraživanja

S obzirom da je od 47 odaziva na anketu, svoje upitnike riješilo 47 roditelja i 31 student, uzorak ovog istraživanja nije reprezentativno. Stoga na temelju njega ne možemo odrediti da se rezultati ovog istraživanja odnose na sve studente i njihove roditelje u Republici Hrvatskoj. Prema tome ovo istraživanje je više preliminarnog tipa, koje nudi mogućnost budućih i konkretnijih istraživanja na ovu ili sličnu temu.

Zaključak

Unatoč velikom jaz između studentske i roditeljske kohorte kada su moderne tehnologije u pitanju, s prolaskom vremena, fotografije i foto albumi, bilo da su analogni ili digitalni, u sve više slučajeva integriraju dvije različite generacije ljudi.

To se najbolje vidi u preferenciji i sklonosti dviju kohorti pri odabiru tehnologije koju koriste za izradu digitalnih fotografija. Kao i stavova prema digitalnim i analognim fotografijama i foto albumima, koji su u većini slučajeva više slični, nego različiti jedni od drugih. Iz njih možemo iščitati da je fotografija doista na taj način određena vrsta poveznice koja integrira perspektive studentske i roditeljske kohorte.

S druge strane, preferencije i navike u korištenju fotografija te izradi i korištenju foto albuma, kod roditeljske i studentske kohorte su različite od njihovih stavova. Stoga ih one razdvajaju u njihovim perspektivama prema fotografijama i foto albumima. Prema ovome radu možemo zaključiti da iako je roditeljska kohorta prihvatila digitalne fotografije i foto albume te ih koriste više u svakodnevnom životu, još se nisu u potpunosti navikli na njih, te je u njima stoga, povezanost s analognim fotografijama i foto albumima jača od one s digitalnim. S druge strane studentska kohorta je više prihvatila digitalne fotografije i foto albume od svojih roditelja, te je stoga više naviknuta i povezana s digitalnim fotografijama i foto albumima nego s analognim verzijama, koje iako cijene i vrednuju, nisu im toliko privlačne kao digitalne.

Isto tako kada govorimo u utjecaju društvenih mreža i tehnologija za obradu fotografija, na stvaranje, korištenje i percepciju fotografija i foto albuma, možemo zaključiti da, i jedne i druge veći utjecaj trenutno imaju na korištenje digitalnih verzija, nego na analogne. Također možemo zaključiti da taj utjecaj društvenih mreža na stvaranje i uporabu osobnih digitalnih fotografija, prema studentima i roditeljima je veoma mali ili ne postoji. Dok je utjecaj tehnologija za obradu fotografija više prisutan među studentskom kohortom kroz njihove navike korištenja takvih tehnologija, dok je kod roditeljske kohorte taj utjecaj neznatan.

Na temelju svega toga možemo zaključiti da se perspektive studentske kohorte i kohorte njihovih roditelja integriraju na temelju njihovih stavova o digitalnim i analognim fotografijama i foto albumima, te preferencijama i navikama u izradi fotografija. No razdvajaju ih njihove navike i percepcije kod izrade i uporabe foto albuma te različite navike kod uporabe digitalnih fotografija.

Popis literature

1. Burian K., Peter i Robert Caputo. 2003. Fotografski vodič: tajne vrhunske fotografije. Washington D.C.: National Geographic Society
2. Ang, Tom. 2006. *Cjeloviti priručnik za digitalnu fotografiju*. Rijeka: Leo Commerce d.o.o.
3. Ang, Tom. 2007. *Digitalna fotografija: priručnik*. Zagreb: Znanje dd.
4. Daniel James, Mirta Zaida Lobato. 2004. „Family Photos, Oral Narratives, and Identity Formation: The Ukrainians of Berisso.“ *Hispanic American Historical Review* 84 (1), 5–36. doi: <https://doi.org/10.1215/00182168-84-1-5>
5. Gardner, Howard, and Katie Davis. 2013. *The App Generation: How Today's Youth Navigate Identity, Intimacy, and Imagination in a Digital World*. Yale University Press.
6. Zussman, Robert. 2006. “Picturing The Self: My Mother's Family Photo Albums.” *Contexts* 5, 28 - 34.
7. Josić, Ljubica. 2017. Informacijska tehnologija i mediji 2016. Zbornik, Zagreb: Hrvatski studiji.
Doi:<https://www.hrstud.unizg.hr/news/36451/Zbornik%20INFORMACIJSKA%20TEHNOLOGIJA%20I%20MEDIJI%202016%20final%20web.pdf>
8. Žeželj, Teo; Rončević, Ante; Mikota, Miroslav. 2016. Fotografija kao element kampanje na društvenim mrežama. Zbornik sažetaka 20. Međunarodna konferencija tiskarstva, dizajna i grafičkih komunikacija, Baromić, Blaž, i Mikota, Miroslav. 2016. Senj, Hrvatska. 74-74. Hrvatsko društvo grafičara. DOI: <https://www.bib.irb.hr/1054846>
9. Belaj, Melanija. 2009. Obiteljski fotografski album. *Studia ethnologica Croatica*, **21**, 1, 285 – 305.
10. Mette Sandbye. 2014. Looking at the family photo album: a resumed theoretical discussion of why and how, *Journal of Aesthetics & Culture*, 6:1, DOI: [10.3402/jac.v6.25419](https://doi.org/10.3402/jac.v6.25419)
11. Hoffman, Dr Katherine. *Concepts of identity*. Historical and Contemporary Images and Portraits of Self and Family, Icon Editions, New york, 1996.
12. Zhao, Shanyang, Sherri Grasmuck, and Jason Martin. "Identity construction on Facebook: Digital empowerment in anchored relationships." *Computers in human behavior* 24.5 (2008): 1816-1836.

Photo albums: Integration perspective of student and parental cohorts

Abstract

This thesis examines the intergenerational differences in the creation, use, and perception of personal photographs and photo albums. The research of the thesis is based on an intergenerational perspective of photo albums, with an emphasis on the influence of social media and new technologies on the creation, use, and perception of photographs. The purpose of this research is to determine the influence of these new technologies on the changes in the perspectives and habits regarding the creation and use of personal photographs and photo albums in two age cohorts, that of university students and their parents, and to determine their key similarities and differences. Therefore, the aim of this research is to analyze the similarities and differences in the perception, creation, and use of classical photographs (analog and digitalized) and digital photographs between the parental cohort and the student cohort. The research was conducted by means of a survey, which was conducted on the online platform Survey Monkey. The sample consists of two data subject groups, university students and their parents. The survey was shared by means of an e-mail directory and through social media and was carried out in the same day, sequentially for every student-parent pair.

Keywords: Photos, photo albums, students, parents, generations